

נקודת התורפה של האויב: יש לסייע לעם האיראני למרוד בממשל

written by תא"ל במיל" יוסי קופרווסר | 28.02.2024

מאז 7 באוקטובר העיסוק באיום האיראני מתמקד במרכיב אחד שלו [1] היכולת המרשימה שכונן "כוח קודס" של משמרות המהפכה לאורך שנים כדי לפגוע בישראל ובמערב, ובראשו ארה"ב, באמצעות ארגוני החסות האיראניים: חיזבאללה, החות'ים, המיליציות השיעיות בעיראק, חמאס והג'יהאד האסלאמי הפלשתיני.

אולם גישה מצמצמת זו משכיחה מעט את שאר מרכיבי האיום האיראני [2] היכולות ההתקפיות המגוונות והמתקדמות (מגוון טילים וכלי טיס בלתי מאוישים) ויכולות ההגנה המפותחות (מנהור ומערכות הגנה אווירית), ומעל הכל ההתקדמות המתמשכת בבניית היכולת לפרוץ במהירות לעבר הצטיידות בנשק גרעיני, צבירת אורניום מועשר ברמה גבוהה מאוד (60 אחוזים) והפעלת צנטריפוגות מתקדמות.

יושב הראש לשעבר של הסוכנות האיראנית לאנרגיה אטומית, עלי אכבר סאלחי, קבע ב-12 בפברואר כי איראן חצתה כבר את כל הסיפים בתחום הגרעין, ורמז כי ברשותה כל המרכיבים הדרושים לייצור נשק גרעיני. ראש הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית, רפאל גרוסי, ציין שאיראן ממשיכה להאיץ את קצב הייצור של אורניום מועשר לרמה גבוהה מאוד. מדברי סאלחי ניתן ללמוד כי הזמן הדרוש לאיראן לצורך המעבר ממצבה כיום כמדינת סף גרעינית למדינה גרעינית, קצר בהרבה מכפי שהעריכו עד לאחרונה שירותי המודיעין של ישראל וארה"ב.

המלחמה הרב-זירתית המתנהלת זה יותר מארבעה חודשים ממחישה עד כמה איראן מסוכנת גם ללא נשק גרעיני, אבל ברור שאם יהיה ברשותה נשק כזה הסכנה לישראל ולעולם כולו תהיה חמורה שבעתיים. לא ברור אם איראן תנסה לממש תוך כדי המלחמה את היכולת לפרוץ במהירות לנשק גרעיני. מבחינתה קיימים שיקולים שונים, ובהם החשש שטרומפ ינצח בבחירות לנשיאות בארה"ב ויאמץ גישה תקיפה מולה, החשש שישראל תשיג את הניצחון שהיא מייחלת לו בעזה, ההנחה שישראל תהסס לפעול באיראן תוך כדי המלחמה, חולשת המערב ועצם הבשלת היכולת.

מול כל אלה עדיין ניצב החשש שאפילו בידן ינסה לטרפד בכוח מהלך כזה בתמיכת המערב, ושלמרות נטל המלחמה ישראל מסוגלת ומוכנה לפגוע בתשתיות הגרעין של איראן ולהסב נזק כבד לכלכלה ולמשטר, אם איראן תנסה להצטייד בנשק גרעיני. עם זאת, סביר שלארה"ב ולישראל יהיה מספיק זמן לעשות זאת לפני שלאיראן יהיה נשק בר שימוש.

לאיראנים ולכוחות השותפים להם ברור, כאמור, שגם ללא נשק גרעיני הם הצליחו לאיים באופן משמעותי על היציבות באזור, אך הם עלולים לחשוש שללא נשק כזה הם לא יוכלו למנוע

מהמטוטלת, שנעה בכיוון הרצוי להם עד 8 באוקטובר, להתחיל לנוע בכיוון ההפוך. זאת בעיקר אם תשלים ישראל את השתלטותה על כל רצועת עזה וטיטול מידי חמאס את השליטה ברצועה. איראן עושה לכן כמיטב יכולתה כדי להרתיע את ישראל מטיהור רפיח, ובמקביל שוקלת את האפשרות של פריצה לגרעין ☒ ונערכת לכך.

חשש תמידי של המשטר האיראני, שמן הסתם גובר לנוכח המלחמה הרב־זירתית, הוא שכישלונות של הגרורות האזוריות ומחירים שאיראן משלמת בעצמה (הפגיעה בצינור הגז, חיסול אנשי משמרות המהפכה בסוריה, מתקפות סייבר ופיצוצים מסתוריים) יעוררו סימני שאלה מבית על תבונת מדיניות המשטר ויסכנו את יציבותו. היד הקשה שהמשטר נוקט נגד כל גילוי של מחאה, הפיצול בשורות האופוזיציה והחשש בציבור מכאוס אם ייפול המשטר ומהתחזקות המיעוטים השונים המרכיבים את פסיפס האוכלוסייה באיראן ☒ מאפשרים למשטר למנוע סכנה ליציבותו, אבל גורמי היסוד המסכנים אותו גוברים. בראשם ☒ מורת רוח ציבורית רחבה מהמצב הכלכלי, מהפגיעה בזכויות האדם ומהכפייה של השריעה בפרשנותה הקיצונית. היעדר תמיכה עממית באיראן במלחמה נגד ישראל הוא ביטוי לכך.

מול מציאות מאתגרת זו אין די בחילופי מהלומות עם זרועות התמנון האיראני. פעולות אלה, המאפיינות את מדיניות ארה"ב, יכולות לייצר הרתעה מקומית וזמנית ולאפשר לווינגטון לדחות את המלחמה האזורית, אך אין בהן כדי לבלום את התעצמות איראן ואת המשך חתירתה להגמוניה אזורית ולשינוי הסדר העולמי, תוך שיתוף פעולה עם רוסיה וסין.

סיכול היכולת האיראנית להתקדם מצריך קודם כל הכרעה ברורה של חמאס בעזה, שתבהיר כי מתקפת הטרור של 7 באוקטובר היתה טעות, וכי סופה להיות נקודת תפנית נגד איראן. בהקשר זה על ארה"ב להבהיר כי היא תומכת בהשלמת השתלטות ישראל על הרצועה ומתנגדת למעורבות גורמים התומכים בטרור (כולל הרשות הפלשתינית) ביום שאחרי המלחמה.

מעבר לכך יש צורך בהצבת איום צבאי אמין מול איראן לנוכח המשך קידום תוכנית הגרעין שלה ומעורבותה בפעילות גרורותיה המאיימות על ישראל, ארה"ב והיציבות האזורית.

נוסף על כך, חשוב לקדם את המאמץ לחזק הקשרים בין ישראל לבין המדינות הסוניות הפרגמטיות על בסיס הצורך לבלום את האיום האיראני, ללא קשר לסוגיה הפלשתינית.

לבסוף, חיוני לתת גיבוי והכוונה לעם האיראני בניסיונו להשתחרר מלפיתת המשטר האסלאמיסטי הקיצוני. כל עוד מטרת ההרתעה מול איראן היא רק לשכנע את המשטר להימנע מפריצה לגרעין ומהפעלת היכולת הצבאית שלו ושל גרורותיו, קשה יהיה לשכנע את הציבור האיראני ואת האופוזיציה האיראנית המפוצלת להתלכד, להסתכן ולאיים על יציבות המשטר. מהלך כזה מחייב שינוי פרדיגמטי בארה"ב, אבל בסופו של דבר רק שינוי המשטר יפתור את הבעיות שהוא יוצר. האינטרס האמריקני בהקשר זה חורג מההקשר של המלחמה הרב־זירתית באזור ונוגע גם בהשלכות שיהיו למהלך כזה על מאמצי סין ורוסיה, הנעזרת באיראן, לפגוע במעמדה הבינלאומי של ארה"ב.

נכון לעכשיו נראה שהממשל האמריקני (ומדינות אירופה) רחוק מלאמץ מדיניות זו. למעשה, הממשל נוהג בדיוק להפך ומנסה להקשות את השלמת הפעולה בעזה באמצעות מיטוט חמאס ברפיח, ובה בעת מצהיר על רצונו לשלב את הרשות הפלשתינית "המחודשת" בעזה ביום שאחרי. הוא חותר להימנע מעימות עם איראן ולפייס את חיזבאללה, כדי לצמצם את הסיכוי שארה"ב תיגרר למלחמה אזורית. כך טיוטת הצעת ההחלטה שהוא מקדם במועצת הביטחון, הקוראת להפסקת אש זמנית ומזהירה את ישראל שלא לפעול ברפיח בתנאים הנוכחיים.

לפיכך, ישראל נדרשת מצד אחד להגביר ולהעמיק את השיח עם וושינגטון ולעודד מעצבי דעת קהל אמריקנים להביא את הממשל לתמוך במדיניות שתוארה לעיל, ומנגד לקדם ככל האפשר בכוחות עצמה את מרכיביה של מדיניות זו. בין השאר, עליה להיערך להתמודדות ישירה עם סיכול היכולת האיראנית לפרוץ לעבר הגרעין. עליה גם להיזהר מפיתויים בסגנון של נכונות אמריקנית לטפל באיום האיראני תמורת ויתור ישראלי בהקשר הפלשתיני. לאור זאת, חשיבות האחדות בציבור הישראלי ובמערכת הפוליטית המייצגת אותו גדולה מאי-פעם, ויש להימנע מעיסקו מיותר בסוגיות מפלגות.

המאמר פורסם בישראל היום, בתאריך 28.2.2024.